

Justitieombudsmannen
Nils-Olof Berggren

Fråga om det är tillåtet för en polismyndighet att hos sjukvårdsinrättning fråga om ett antal namngivna personer vilka fått avvisnings- eller utvisningsbeslut vistades på inrättningen

---

Anmälan

I en anmälan till JO framförde H.L. och I.C. klagomål mot Polismyndigheten i Hallands län och verksamhetscheferna vid vederbörande psykiatriska kliniker i Hallands län. De anförde bl.a. följande. Den 10 mars 2003 skickade Polismyndigheten i Hallands län en lista över 68 namngivna personer till verksamhetscheferna för de två psykiatriska klinikerna i Hallands län. Listan innehöll en förfrågan om någon av de 68 personerna var intagna för vård. Personerna var asylsökande som hade fått ett avvisnings- eller utvisningsbeslut och till vilka polisen inte hade någon fast adress. Denna förfrågan besvarades av verksamhetscheferna. Anmälarna ifrågasatte om detta förfarande är förenligt med gällande lagstiftning.

Klagomålen mot verksamhetscheferna vid de psykiatriska klinikerna handledes som ett särskilt ärende (JO dnr 1303-2003) av JO Kerstin André.

Utredning

Efter remiss till Polismyndigheten i Hallands län hänvisade myndigheten, genom länspolismästaren Krister Jacobsson, vad gäller ärendets bakgrund och tillämpliga lagregler till ett yttrande från chefsjuristen Jan Wretborn med följande innehåll.

Migrationsverket (dåvarande Statens invandrarverk) tog den 1 januari 1999 över huvudansvaret för verkställigheter av sina egna avvisnings- och utvisningsbeslut. Enligt 8 kap. 17 § utlänningslagen (1989:529) får verket lämna över ett avvisnings- eller utvisningsbeslut för verkställighet till polismyndigheten, om den som skall avvisas eller utvisas håller sig undan och inte kan anträffas utan polismyndighetens medverkan eller om det kan antas att tvång kommer att behövas för att genomföra verkställigheten. Migrationsverket har inte rätt att använda någon typ av tvångsmedel för att avlägsna en avvisad eller utvisad person från landet, varför behovet av polisiär kompetens föreligger i dessa fall. Med uttrycket "polisiär kompetens" avses – enligt prop. 1997/98:173 – dels förmågan och behörigheten att bedriva polisiärt spanings- och eftersökningsarbete, dels förmågan och behörigheten att tillgripa tvångsmedel.

Under vardera åren 1999 och 2000 lämnade Migrationsverket över knappt 1.600 verkställighetsärenden till polismyndigheterna. Under år 2001 överlämnades 3.133

verkställighetsärenden och under år 2002 5.182. Till och med februari 2003 har 1.269 verkställighetsärenden överlämnats. Den ökande ärendetillströmningen medför att såväl polisiär som administrativ resursåtgång kommer i ökad omfattning att behövas för ett fullgott arbete med verkställighetsärendena.

Polismyndigheten i Hallands län hade den 21 februari 2003 122 verkställighetsärenden omfattande lika många personer. Av dessa 122 personer var 94 avvikna från sina förläggningar eller annan boendeform och efterlysta av polismyndigheten.

Vid handläggning av dessa verkställighetsärenden inhämtar polismyndigheten i sitt eftersökningsarbete upplysningar från bl.a. andra polismyndigheter i landet, Migrationsverket, Utlänningsnämnden och polismyndigheter utomlands.

Genom lag (1982:1109) infördes från och med den 1 januari 1983 en ny paragraf, 7 a §, i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl. I paragrafens 1 punkt stadgades skyldighet för hälso- och sjukvårdspersonal, utöver vad som annars följer av lag eller förordning, att lämna ut uppgift om huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning, om uppgiften för särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller folkbokföringsmyndighet. Paragrafen finns nu, med några språkliga ändringar, intagen som 2 kap. 11 § 1 lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område. Enligt departementschefen (prop. 1981/82:186 s. 19) är bestämmelsen tillämplig vid alla förfrågningar från polisens sida.

Utöver ovan nämnda lag, 1998:531, återfinns även uppgiftsskyldighet i 11 kap. 6 § utlänningslagen, i vilken socialnämnd på begäran av en polismyndighet skall lämna ut uppgifter om en utlännings personliga förhållanden, om uppgifterna behövs i ett ärende för verkställighet av ett beslut om avvisning eller utvisning.

Uppgifter i massmedia på senare tid har gjort gällande att många asylsökande uppehåller sig på psykiatriska kliniker runt om i landet. Enskilda personer har till polismyndigheten i Hallands län förmedlat uppgifter att de psykiatriska klinikerna i Halland har asylsökande bland sina inneliggande patienter.

I anledning härav har polismyndigheten med stöd av 2 kap. 11 § 1 lagen (1998:531) ställt en förfrågan till länets klinikchefer inom psykiatrin om någon eller några av de efterlysta vuxna personerna, sammanlagt 68 stycken, vistas på de psykiatriska vårdinrättningarna. Klinikcheferna i Halmstad och Varberg har i svar meddelat att ingen av de 68 personerna fanns inskriven vid klinikerna.

Vart och ett av de 68 ärendena är ett särskilt fall, eftersom särskilt överlämnandebeslut meddelats för envar utlännings med dessutom av Migrationsverket påfört dossiernummer för resp. person. För att förenkla förfarandet och för att underlätta för klinikcheferna att besvara förfrågan har polismyndigheten, i stället för att skicka ut 68 separata förfrågningar till envar av klinikcheferna, valt att skicka med en förteckning över de personer som förfrågan avser.

Polismyndighetens förfrågan – i sitt eftersökningsarbete – hos cheferna för de psykiatriska klinikerna i länet har stöd i lag. Eftersom bestämmelsen, enligt departementschefen, bör vara tillämplig vid alla förfrågningar från polisens sida är polismyndighetens här aktuella begäran om upplysningar även förenlig med lagens intentioner.

Polismyndigheten anförde därefter som dess bedömning och slutsats följande.

Bedömning

Polismyndigheten delar Wretborns uppfattning att förfarandet med förfrågningar till de psykiatriska klinikerna har stöd i lag. Den förvåning och den uppmärksamhet som förfarandet orsakat är sannolikt grundade på det förhållandet att lagstiftningen inte tidigare, i vart fall inte av Polismyndigheten i Hallands län, använts på sätt som nu. Polismyndigheten har förståelse för att lämpligheten i förfarings sättet kan

ifrågasättas. Uppdraget att verkställa avvísningar och utvisningar har dock efterhand blivit allt svårare varför polismyndigheterna måste hitta nya vägar att lösa uppgiften. När det dessutom torde vara så att alltfler utvisningshotade, av olika skäl, tar sin tillflykt till sjukvården torde behovet av att använda aktuell lagstiftning öka alltmer. Att polisen lyckas spåra en av- eller utvisningshotad till sjukvården innebär dock inte med automatik att ett ingripande mot den enskilde nödvändigtvis kommer att ske under behandlingstiden. Däremot är det värdefullt för polisen att veta om förhållandet för att inte behöva söka på andra platser. Förfrågningarna i aktuellt fall har dock inte skett slentrianmässigt utan haft särskild grund.

Slutsats

Polismyndigheten stöder således det ifrågasatta förfarandet men vill betona att det enbart bör användas när behov föreligger. Det kan dock ifrågasättas om regelverket medger rutin- eller slentrianmässiga förfrågningar. I vart fall torde ett sådant förfarande vara direkt olämpligt.

H.L. och I.C. kommenterade remissvaret och vidhöll sin kritik.

I beslut den 1 september 2003 anförde *JO Berggren* följande.

Bedömning

I 2 kap. 11 § lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område föreskrivs bl.a. att utöver vad som annars följer av lag eller förordning är hälso- och sjukvårdspersonalen skyldig att lämna ut uppgifter som gäller huruvida någon vistas på en sjukvårdsinrättning om uppgifterna i ett särskilt fall begärs av en domstol, åklagarmyndighet, polismyndighet, kronofogdemyndighet eller skattemyndighet.

I förarbetena till den angivna bestämmelsen (tidigare 7 a § lagen [1980:11] om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl., prop. 1981/82:186 s.65) uttalade departementschefen följande till punkten 1.

Punkten förutsätter inte att den efterfrågade är känd till namnet. Det skall emellertid vara en viss person som efterfrågas. Med uttrycket ”för särskilt fall” menas att uppgiften begärs t.ex. med anledning av en inledd förundersökning eller som ett led i spaningarna efter en förrymd mentalpatient. Regeln är självfallet också tillämplig i polisens hjälpande verksamhet. Det är dock inte meningen att polisen med stöd av regeln skall ha generell tillgång till sjukhusens patientregister.

I den allmänna motiveringen uttalade departementschefen bl.a. följande (s. 19).

Jag delar också uppfattningen att uppgiftsskyldigheten bör begränsas till sådana fall då polisen begär uppgifterna för ett särskilt fall. Det är alltså inte meningen att hälso- och sjukvårdspersonalen skall lämna ut uppgifterna på eget initiativ. Med uttrycket ”för särskilt fall” menas att uppgiften skall efterfrågas t.ex. med anledning av en inledd förundersökning. Enligt min mening finns det dock inte någon anledning att, som någon remissinstans har förordat, begränsa bestämmelsernas tillämplighet till sådana fall då uppgifter begärs i brottsutredande syfte. Tvärtom bör bestämmelserna, inte minst med hänsyn till önskemålet om enkla och klara regler, vara tillämpliga vid alla förfrågningar från polisens sida. De bör alltså omfatta också sådana fall då polisen söker enskilda personer för delgivning eller inom ramen för sin hjälpande verksamhet.

Som framgått efterfrågade polismyndigheten de begärda uppgifterna i ett stort antal olika verkställighetsärenden. Att förfrågningarna var sammanställda i en

gemensam lista utesluter inte att uppgifterna begärts i särskilda fall. Av motivuttalandena framgår att bestämmelserna skall vara tillämpliga på alla förfrågningar från polisens sida. Jag delar den bedömning och slutsats som polismyndigheten gett uttryck för i yttrandet hit.

Jag har därför inte anledning att rikta kritik mot polismyndigheten.

Ärendet avslutas.